

Al-'Arabi ad-Darqawi

NYOLCVANEGYEDIK LEVÉL*

Saikh ad-Darqawi mesteréről, saikh 'Alí al-Dzsamalról; továbbá e levél tartalmazza még Saikh 'Alí al-Dzsamal csodálatosan mély értelmű mondásainak füzérét.

Nem kétséges, *faqír*, hogy a *szándék* az igazi elixír, hiszen ez volt az, amiből erőt merítettünk akkor, amikor egy olyan ember után kutattunk, aki Isten felé tudna vezetni bennünket, és csaknem ott találtuk őt magunk előtt, egészen közel; szinte olyan volt, mintha ő is ugyanabban a házban lakott volna, mint mi.¹ Isten áll jót azért, amit mondunk.

Mesterem (Istennek teljék benne öröme) külsőleg maga volt a megtestesült fenség (*dzsalál*), bensőleg maga a megtestesült szépség (*dzsamál*); külsőleg az alávetettséget és a szolgaságot gyakorolta, bensőleg a hatalom és a szabadság állapotában honolt. És vajon mi lehetne rosszabb, mint ennek az ellenkezője, azaz külsőleg hatalomban és szabadságban élni, bensőleg alávetettségben és szolgaságban; külsőleg a hagyományhoz ragaszkodni, bensőleg újtónak lenni;² külsőleg a törvénnyel összhangban élni, bensőleg meg törvénytelenül; külsőleg méltósággteljesnek lenni, bensőleg meg sátáninak? »Semmi sem akadályozza annyira a cél felé haladást, mint az alapok mellőzése.«³ Nem kétséges: amikor a választottak közé tartozó emberek, mint mesterem és a hozzá hasonlóak is szándékosan lealacsonyítják magukat külsőleg, Isten felemeli őket mind bensőleg, mind külsőleg, s ilyen módon szakadatlan örömben és boldogságban élnek; ezzel szemben amikor a közönséges emberek ennek ellenkezőjét teszik, vagyis amikor önszántukból felmagasztalják magukat külsőleg, akkor Isten mind külsőleg, mind bensőleg lealacsonyítja őket, úgyhogy állandó zaklatottságban élnek.

Mesterem (Istennek teljék benne öröme) tökéletesen elégedett volt istenismeretével, és sem a megnyilvánult, sem a rejtett után nem érdeklődött.⁴ Csak Istennel való kapcsolatára figyelt oda, és sem a dicsérő dicséreteivel, sem a vádaskodó vádjaival nem gondolt. Ebben a szellemben ismételtette gyakran e sorokat:

Légy Te édes, az élet meg csak legyen keserű!

Ha Te elégedett vagy velem, mit számít az emberek haragvása?

* Forrás → Al-'Arabi ad-Darqawi: *Az emlékezés rózsakerije. A lélekvezetés szíjfi tudománya* (Budapest, 2005, Kairoz Kiadó), p. 271–277.

*Ami föld közöttem s Közötted van, legyen mind megművelt,
Ami közöttem s a világok között van, legyen kietlen pusztaság!
Ha a Te szereteted velem van, akkor minden oly könnyű,
Mert hisz a földön minden csupáncsak föld.*

Szinte sugárzott lényéből a kívánság:⁵ »Ó Istenem, szégyenem váljék nyilvánvalóvá a világ előtt, hibáim hiánya pedig Előtted, s nehogy ennek a fordítottja történjék meg: hibáim hiánya nehogy a teremtmények előtt váljék nyilvánvalóvá, szégyenem pedig nehogy Előtted. Isten (dicsőség Néki!) azt mondta: »Nem védenek meg ők téged Isten színe előtt« (Korán 45:19).

Íme, *faqír*, mesterem mondásai közül néhány (Istennek teljék benne öröme):⁶

»Míg a többi ember az imádással foglalja el magát, te az Imádott felé fordítod figyelmedet; míg a többi ember a szeretettel foglalja el magát, te a Szeretett Lénnel foglalkozzál; míg a többi ember a csodákat hajszolja, te az imádság gyönyörűségeit kutasd; míg a többi ember vallásos gyakorlataira figyel oda, te törődj a legbökezebb Úrral« – és így tovább. A beszélgetések folyamán efféle kijelentések hagyták el ajkát:

»Ha képes lennél mindenben Őt szemlélni, akkor látása minden egyebet elfátyolozna előled. Hiszen hogyan jelenhetne meg számodra bármi is, miközben Ő Maga jelenik meg?! Ő az a Lét, ami által minden létezik. Hogyan mutatkozhatna meg számodra bármi más, amikor Ő Maga mutatkozik meg?! Hiszen Ő az egyetlen, Akin kívül nincs más.«

Továbbá: »Ha összekapcsolnád a mulandót és az örökkévalót, a mulandó megsemmisülne és egyedül az örökkévaló maradna meg.«⁷

Továbbá: »Ha a Kiváltképpen Szeretett tulajdonságai megnyilvánulnának, megsemmisülne mind a fátyol, mind pedig az, akinek szemét a fátyol borítja.«

Továbbá: »Ha a tiszta kontempláció fényei felragyognának, eltűnne mind az önmegtartóztató, mind pedig az, amitől az önmegtartóztató megtartóztatja magát.«

Továbbá: »Aki megtartóztatja magát a dolgoktól, az túlbecsüli értéküket, s ez ama fátyol miatt van így, amely elrejtje előle Istent; mert ha igyekeznél meglátni Őt a jelenlévő dolgokban, vagy még megjelenésüket megelőzően, vagy már megszűnésüket követően, akkor a dolgok nem rejtenék el előled Uradat. A dolgok csupán azért rejtik el előled Istent, mert beljük feledkezel; ha nem feledkeznél meg arról, hogy létük Tőle származik, létük nem rejtené el Őt előled.«

Továbbá: »Egyetlen dolog választ el Attól, Akihez imáddal fordulsz: az, hogy örömet találsz abban, amivel rendelkez, és sajnálkzol amiatt, aminek híjával vagy. Az egyetlen, ami elválaszt a boldogságtól, ez a torz viszonyulás.«

Továbbá: »Ha nem volna összeesküvő és kém,⁸ örömed a Szeretett Lényben sosem válna tökéletessé. Ha nem volna tűz és méhcsípés,⁹ örömed a lép és a méz fölött nem volna tökéletes.« És így tovább.

Azt is mondta még (Istennek teljék benne öröme): »Hazudik az, aki azt állítja, hogy már ivott a beavatottak borából és megértette spirituális igazságait, ám mégsem szakítja el magát a világtól. Ahogy a Paradicsom nem hozzáférhető annak, aki nem halt meg és nem támadt fel, úgy a gnózis Paradicsoma is zárva marad az előtt, akinek lelke nem halt meg a világ számára, saját döntései és választásai számára, saját akarata és vágyai számára – vagyis aki nem halott Istent kivéve mindennek.«

És azt is mondta még (Istennek teljék benne öröme): »Ne mondd azt, hogy »én«, mielőtt az ki nem hunyt [Istenben]. Nem ismerheted meg az életet mindaddig, amíg nem mentél keresztül a halálon.«

Továbbá: »A napok csak lelkeid halálát követően fognak felkelni benned.«¹⁰

Továbbá: »Nem fogod elérni olyannyira vágyott célodat mindaddig, amíg az emberek dicsérnek.«

Továbbá: »Nem fogod megízlelni a hit eledelét mindaddig, amíg ki nem lépsz a teremtett világokból.«¹¹

Továbbá: »Csak azt követően fogod elérni a kialvást (*faná*), miután meghaltál e múltó világnak.«¹²

Továbbá: »Ha a fátylak szétszakadnának, önmagadban szemlélnéted Azt, Aki felé szeretetteddel fordulsz.«

Továbbá: »Ha megszabadulnál az illúzió fátylaitól, szünet nélkül szemlélnéted az Örökkévalót.«

Továbbá: »Ha lelked nem választana el Tőle, Uradon kívül nem látnál más valóságot.«

Továbbá: »Ha lelked szabad és mentes volna minden szennytől, megjelenne az Igazság és eltűnne a hiábavalóság.«^{13/14}

Kiváló tulajdonságainak egyike volt a szokások megtörése – Istennek teljék benne öröme.¹⁵

Fordította Buji Ferenc és Medve István

JEGYZETEK

1) Természetesen a többes számú megfogalmazás Al-'Arabí ad-Darqáwít takarja. Saikh ad-Darqáwí beszámolóját mesterével való első

találkozásáról tanítványa, Ibn al-Khajjat meséli el mestere összegyűjtött leveleinek nyomtatott kiadásában:

»Azon az estén elvégeztem az *isztikhárát* [egy speciális, lefekvés előtti ima], és arra kértem Istent, erősítsen meg elhatározásomban[, hogy 'Alí al-Dzsamal mester tanítványává váljak]. Mivel gondolataim egész éjjel körülötte forogtak, hogy vajon milyen lesz, s hogy találkozásunk hogyan fog zajlani, nem jött álom a szememre. Ahogy megvirradt s elmondtam reggeli imámat, fogtam magam és elindultam a Rumajla-negyedben lévő *záwíjá*-hoz, amely éppen a két városrész között helyezkedik el a folyóparton, a *qibla* felőli oldalon (tegye Isten nemessé), pontosan ott, ahol ma a sírja van. Kopogtattam a kapun, és ő ott állt előttem, szokása szerint söprögetve a *záwíját* – arról ugyanis idős kora és magas szellemi rangja ellenére sem mondott le soha, hogy minden nap saját áldott kezével ki ne söprörje a *záwíját*. »Mit kívánsz?« – kérdezte. »Uram – feleltem –, azt szeretném, ha Isten nevében kézbe venne engem!« Erre igazi arcát elrejtve előlem ilyesféle szavakkal kezdett méltatlankodva korholni: »Ki mondta neked, hogy én egyáltalán bárkit is kézbe veszek, s még ha így is lenne, miért épp veled kellene így tennem?« Azzal, hogy próbára tegye őszinteségemet, kiebrudalt. Így hát elmentem. Ám amint eljött az este, újra elvégeztem az *isztikhárát*, és Isten segítségét kértem, majd a reggeli ima után visszamentem a *záwíjá*-hoz. A mestert ismét söprögetés közben találtam, akárcsak előző nap (Istennek teljék benne öröme), és kopogtattam a kapun. Kinyitotta, beengedett, én pedig így szóltam: »Arra kérem, vegyen kézbe engem és vezessen Istenhez!« Erre kézen fogott és üdvözölt: »Isten hozott!« Nem titkolva örömet a *záwíja* belső részében lévő lakhelyéhez vezetett. »Uram – mondtam neki –, már annyi ideje keresek egy mestert!« »Én pedig – felelte – már régóta várok egy őszinte tanítványra.« (Titus Burckhardt lábjegyzete – 'Abd ar-Rahman at-Tarjuma, 14–15. p.).

2) Az újítók, vagyis azok, akik nem fogadják el a prófétai hagyományt, a *szunnát*, az iszlámban, és különösen a szúfizmusbán a

képmutatókkal és hitetlenekkel egyetemben az emberek egyik legutolsó, leginkább megvetett kategóriájába tartoznak.

3) Szúfi maxima.

4) Vagyis nem érdekelte sem a profán, sem az okkult tudás, ideértve az okkult tudás gyakorlati alkalmazásait, a csodákat is.

5) Szó szerint: »Állapotának nyelve azt mondta.«

6) Az eredeti arab szövegben az alábbi aforizmák ritmikus párversek formájában találhatóak. (Titus Burckhardt megjegyzése)

7) Vagyis a mulandó sorsa a *fáná*, a kialvási és elenyészés, míg az örökkévaló sorsa a *baqá*, a meg- és fennmaradás. Ám ahhoz, hogy az ember sorsa a *baqá* legyen, azt, ami benne mulandó (»ember«), fel kell áldoznia annak oltárán, ami benne örökkévaló (»Isten«).

8) Utalás az emberi világ ellenséges magatartására, s egyúttal a pszichikus inzultusokra. (Titus Burckhardt megjegyzése)

9) Alighanem utalás a vadméhek kifüstölésének nehézségeire.

10) Az aforizmában a »napok« és »lelkek« többes száma azoknak a fokozatoknak a sokaságára utal, amelyeken a spirituális ösvényen haladónak át kell mennie, ugyanis minden egyes új »illuminációnak« egy »lélek« halála az előfeltétele. (Titus Burckhardt megjegyzése)

Ugyanebben az értelemben – és egyúttal részletes gyakorlati útmutatást is adva – mondja Johannes Tauler, hogy »ennek a meghalásnak éppúgy számos fokozata van, mint ahogy az élet is számos fokozattal rendelkezik. Az ember egyetlen nap alatt akár ezer halált is halhat, hogy aztán minden alkalommal azonnal e haláloknak megfelelő életre találjon. S ez nem is lehet másképpen, mert azt, hogy a halálra élet következék, még maga Isten sem képes megakadályozni és hatálytalanítani. Minél mélyrehatóbb a halál, annál mélyrehatóbb és tökéletesebb a neki megfelelő élet; minél bensőbb részeket érint a halál, annál bensőségesebb lesz az élet. Minden egyes új életből új erő fakad, mely erőt ad egy még keményebb halál számára. Amikor az

ember meghal egy bántó szónak, és azt Isten nevében elviseli, vagy meghal valamilyen belső vagy külső természetes hajlandóságának, és saját akarata ellenére megtesz valamit vagy tartózkodik attól, hogy megtegyen valamit, vonatkozzék az szeretetre vagy bánatra, szóra vagy cselekedetre, elindulásra vagy megállásra; vagy ha megtagadja ízeleléssel és látással kapcsolatos vágyait, vagy az igazágtalan váddal szemben nem igyekszik megvédeni magát, ... az egy hatalmas lélettől kap választ – egy olyan lélettől, amelytől azonnal erőt kap ahhoz, hogy még nagyobb halált vállaljon» (Evelyn Underhill: *Mysticism*, 217–218. p.).

Ugyanebben az értelemben mondja a szakrális blaszfémia egyik legnagyobb szúfi mestere, Abu'l-Haszan 'Alí al-Kharaqáni: »Ahhoz, hogy elnyerhesd a halhatatlan életet, naponta ezer halált kell halnod és ezerszer kell új életre támadnod« (Reynold A. Nicholson: *Az iszlám misztikája*, 119. p.). Csuang-ce pedig a spirituális élet egyik legfontosabb titkát fedi fel szavaival: »Akit a sok-sok kicsi nem tud legyőzni, hatalmas győzelmet arat« (*Kínai filozófia*, I. k., 107. p. [XVII:7]).

11) A Korán szerint a hit (*imán*) korlátlan mértékben növekedhet, s így magasabb fok-

in már azonos a gnózissal. (Titus Burckhardt megjegyzése)

12) At-Tarjumanánál ekképpen hangzik: »A boldogságot csak azt követően fogod elérni, hogy megsemmisültél a megsemmisülés emberei számára.« Nyilván a »megsemmisülés emberei« ezúttal nem a szúfikra vonatkozik, hanem a közönséges emberekre.

13) Utalás a Korán versére (17:81): »Eljött az igazság és elenyészett a hamisság – mert a hamisság mindig elenyészik.« (Titus Burckhardt megjegyzése)

14) Ezekből a mondásokból látszik, hogy Saikh ad-Darqáwí mestere egészen magasrendű személyiség volt, akinek tanítása a legkisebb mértékben sem maradt el a legnagyobbak tanításától, és aki a maga szerénységében, visszafogottságában és rejtettségében olyan volt, mint egy durva papirosba csomagolt, ám tökéletesre csiszolt gyémánt.

15) Ez utóbbi mondat hiányzik Burckhardt fordításából. Az, hogy 'Alí al-Dzsamal még öregkorában is gyakorolta a szokások megtörését, igen figyelemreméltó, mert arra mutat, hogy élete végéig megőrizte lelke fiatalságát, és nem engedte megcsontosodni természetét.